

JOSEPH DE HEMPTINNE (Vervolg)

In 1853 kwam Joseph de Hemptinne op het politiek terrein door samen met Jules Lammens, Hip. della Faille en Ernest Solvyns de krant *Le Bien Public* te stichten. Hoofdredacteur werd Guillaume Verspeyen (1837-1912), die ook “*Le Veullot belge*” werd genoemd. Verspeyen protesteerde in 1855 publiek tegen een cursus in natuurrecht van prof. Brasseur aan de Gentse universiteit. Dit incident vond weerklank in gans België, tot zelfs in het parlement en bracht zelfs P. De Decker, katholiek minister van Binnenlandse Zaken in moeilijkheden. (zie : Ghendtsche Tydinghen jg. 1977 blz. 187, alsook Prof. Luykx : Politieke Geschiedenis van België).

Over *Le Bien Public* zie : Ghendstche Tydinghen jg. 1977 blz. 58. Op 18.10.1874 lezen we in *Le Bien Public* :

“Le mariage civil est en effet une institution anti-catholique dans toute la force du terme, puisqu’il consacre légalement une usurpation de l’état sur le domaine de l’Eglise. Notre devoir commun est donc de travailler à détruire cette antinomie de la loi divine, qui est parfaite et immuable et de la loi civile, qui est imparfaite et variable. Il ne peut exister de doutes que sur les moyens d’arriver à cette fin d’ailleurs si désirable.”

Op 23 oktober 1874 zal *Le Bien Public* een brief van Joseph de Hemptinne publiceren in verband met dit artikel, “qui m’a vivement attristé. Je dois vous prier de me considérer désormais comme complètement étranger à

l'oeuvre du Bien Public". Het ultramontaanse blad *Le Bien Public* werd door Mgr. Delebecque en de Brugse bisschop Malou onder druk gezet om haar kritiek op de grondwet af te zwakken.

In 1856 werd Joseph de Hemptinne verkozen tot provincieraadslid, maar hij weigerde de grondwettelijke eed af te leggen, omdat hij van oordeel was, dat de Belgische grondwet strijdig was met de encycliek *Mirari Vos* van 1832 van paus Pius VII en met de encycliek *Quanta Cura* van 1864 van paus Pius IX. Nochtans hadden allen, aan wie de Hemptinne raad gevraagd had, o.a. ook aan bisschop Bracq, verklaard, dat de grondwettelijke eed door het Belgisch episcopaat sinds meer dan dertig jaar was toegelaten en geen enkel probleem stelde. De Gentse bisschop Bracq kon de Hemptinne nog weerhouden van ontslag te nemen als provincieraadslid. In 1867 tijdens zijn bezoek aan Rome sprak de Hemptinne over dit vraagstuk met de jezuïet Piccirillo, die zelf dit probleem aan de paus voorlegde. Paus Pius IX antwoordde, dat de absolute eed niet toelaatbaar was; aan de eed moest de beperking toegevoegd worden "in zo ver de wetten van God en de Kerk gewaarborgd blijven", de Hemptinne nam in juli 1868 ontslag als provincieraadslid zonder opgave van motief. J. de Hemptinne woonde de katholieke congressen te Mechelen bij in 1863, 1864 en 1867. Toen op 1 maart 1865 de Katholieke Unie werd opgericht, trachtten de ultramontanen een machtspositie te verwerven. J. de Hemptinne werd voorzitter van het Oostvlaams comité, dat spoedig in conflict kwam met E.A. Neut (1812-1884), hoofdredacteur van een aantal katholieke kranten. (zie over E.A. Neut : E. Voordeckers : Bijdrage tot de geschiedenis van de Gentse pers, blz. 136).

Die encycliek *Quanta Cura* (1864) was een flinke steun voor de ultramontanen. J. de Hemptinne steunde de Brusselse ultramontaanse krant "*Le Catholique*", die echter een wankel bestaan kende en verdween in 1869. J. de Hemptinne steunde ook de buitenlandse ultramontaanse pers, o.a. "*L'Univers*".

De betekenis van de Romeinse kwestie had grote invloed op de katholieke bevolking van ons land. In Gent werd in 1859 de Sint-Pieterspenning opgericht tot ondersteuning van de pauselijke regering. (zie over de Sint-Pieterspenning : Ghendtsche Tydinghen jg. 1978 blz. 164-165) In januari 1866 vervoegde de oudste zoon van de Hemptinne de pauselijke zoeaven. In 1869 verliet Felix de Hemptinne de pauselijke zoeaven en trad in de benedictijnerabdij van Beuron in Duitsland. Op 19 juni 1872 zal Félix de Hemptinne, thans benedictijn Dom Hildebrand, zijn eerste mis opdragen in de nieuwe kapel van het weeshuis van Sint-Jozef door zijn vader opgericht te Maaltebrugge. In 1890 zal Dom Hildebrand abt worden van Maredsous; in 1893 werd hij eerste primaat van de benedictijnen. Dom Hildebrand overleed in 1913.

In 1869 nam de tweede zoon van de Hemptinne, nl. Paul de Hemptinne, dienst bij de zoeaven.

Vanaf 1866 reisde J. de Hemptinne bijna jaarlijks naar Rome; in 1866 was hij vergezeld van J.B. Béthune, in 1867 met graaf O. d'Alcantara (1805-1878), die voorzitter was van het Oostvlaams Comité van de pauselijke werken. J. de Hemptinne kreeg de opdracht wapens aan te kopen voor het pauselijke leger.

Het jaar 1870 was een droevig jaar voor de familie de Hemptinne. Op 6 mei 1870 overleed mevrouw de Hemptinne - Gonthyn. Een tweede droevige ervaring was de inname van Rome door de Italiaanse troepen in september 1870.

Joseph de Hemptinne voelde zich nu nog meer geroepen om de rechten van de paus te verdedigen. Hij voerde verschillende delegaties aan, die de paus hun sympathie gingen betuigen. Hij was ook zeer mistevreden over de voorzichtige houding van de katholieke regering tegenover het Italiaans vraagstuk.

Tegen het liberalisme en zijn uitloper het socialisme moest de strijd aangevat worden. Mgr. Mermillod (1824-1892), bisschop van Genève, wist een internationale steunactie op gang te brengen. Een eerste vergadering van de ultramontanen had plaats op 23 oktober 1870 te Genève. Joseph de Hemptinne was er natuurlijk bij; men nam allerlei maatregelen en richtte een blad op, "La Correspondance de Genève", dat allerlei inlichtingen verstrekke over de katholieke akties in verschillende landen. In 1871 werd te Einsiedeln een permanent comité opgericht; Joseph de Hemptinne vertegenwoordigde er de Belgische katholieken.

Uit een brief van 8 juli 1871 in de krant "De Stad Gent" vernemen we, dat een zeventigtal leden van het Leesgezelschap (socialistisch) werkzaam zijn bij Joseph de Hemptinne. Volgens een brief van een lezer in "De Stad Gent" van 25.8.1871 werden twee wevers van J. de Hemptinne verboden nog langer lid te zijn van het Leesgezelschap. In november 1871 laat J. de Hemptinne in de Keizer Karelstraat een artesische put graven. In juli 1872 was de artesische put klaar; de bron werd gevonden op een diepte van 170 m, men denkt dat het debiet 50.000 liter per 24 uur zal bedragen. Na de sluiting van de textiel fabriek in de Keizer Karelstraat en de Reep, werd deze artesische put gebruikt door Gand - Thermal. Het debiet was echter te gering, opdat Gand - Thermal winst zou opleveren. Gand - Thermal kende dan ook maar een kortstondig bestaan. Op dit stuk grond werden nog vóór 1939 huizen gebouwd.

Op een volgende vergadering van het Comité de défense te Ferney in augustus 1873 werd beslist de katholieke staatsleer te verspreiden via de pers. Eind 1873 werd de organisatie omgevormd, wellicht in verband met de verbanning van bisschop Mermillod in 1872 uit Zwitserland. "La Correspondance de Genève" werd opgeheven en de leden van het permanent comité kregen een contactadres te Rome. Hun correspondent aldaar bewaarde een volledige anonimiteit, maar was zeker een vertrouweling van de paus.

Op 19 december 1873 verklaarde Casier - de Hemptinne in de senaat : “Je me suis abstenu au vote du budget des affaires étrangères ne pouvant approuver à Rome la présence d’un ambassadeur belge auprès du roi d’Italie assistant à la destruction des derniers vestiges du pouvoir temporel du Pape”.

Het Geneefs comité verzwakte in 1876. Einde van dit jaar verdween ook de anonieme schrijver te Rome van het toneel. De betekenis van het Geneefs comité was, dat een georganiseerd contact tot stand kwam tussen vooraanstaande leken uit verschillende landen. De actie leidde tot een versterking van de katholieke pers en van de katholieke werken.

J. de Hemptinne besloot nu een organisatie op te richten om de rechten van Rome te verdedigen en de ultramontaanse principes te propageren. Hij raadpleegde enkele bisschoppen, alsook de nuntius en mgr. Mermillod. In 1871 reisde hij met een deputatie naar Rome om zijn plan aan de paus voor te leggen. Paus Pius IX keurde het plan goed en kardinaal Capalti werd als beschermheer aangewezen. In heel wat katholieke milieus, ook bij de geestelijkheid, was men het er over eens, dat het initiatief van J. de Hemptinne heel wat risico’s bevatte; de Gentse industrieel was te onvoorzichtig en te weinig discreet. De leden van het nieuw genootschap noemden zich “Croisés de St.-Pierre”. In totaal telde dit genootschap een dertigtal leden, waaronder H. Desclée van Doornik en prof. Périn van Leuven. De “Croisés de St.-Pierre” kende enige verspreiding in Frankrijk en Duitsland. J. de Hemptinne verleende financiële steun aan het Brussels weekblad “Le Courrier de Bruxelles”, aan “L’étudiant catholique”, dat te Gent verscheen, en aan het Frans weekblad “La Croix”.

Op 15 september 1872 bracht koning Leopold II een bezoek aan La Lys, aan de Grasfabriek en enkele andere fabrieken. De vorst bezocht niet de fabriek Lousbergs, omdat Joseph de Hemptinne weigerde de burgemeester te ontvangen (Gazette van Gent). J. de Hemptinne schreef aan J. de Mousty : “Le roi ne visitera pas l’établissement. Je refuse la décoration. Refus motivé par la conduite du gouvernement vis-à-vis du pape. Pas d’illumination. Mon drapeau de l’Equateur seul sera pendu les heures que le roi passera à Gand”. (A. Simon : L’hypothèse libérale en Belgique, blz. 86)

J. de Hemptinne was hoofdconsul van Equateur.

Op 19 februari 1874 hield het Comité voor de verdediging van de religieuze begraafplaatsen zijn jaarlijkse vergadering. Waren aanwezig : de bisschop van Gent, graaf de Hemptinne, Casier - Le Grand, graaf d’Alcantara (die woonde in de Veldstraat, thans huis Caron), G. Verspeyen, J. Lammens. J. de Hemptinne voerde gans zijn leven een drukke correspondentie, o.a. met paus Pius IX, met zijn zoon dom Hildebrand, met de Gentse bisschop Delebecque, met V. Mousty, gewezen zoeavenofficier en directeur van “La Croix”, met du Val de Beaulieu, senator, met della Faille d’Huysse, senator, met de nuntius te Brussel Ledochowski, met Ducpétiaux, direk-

teur van de "Revue générale", met E. de Gerlache, lid van het Nationaal Congres, eerste voorzitter van het Verbrekingshof, met P. de Gerlache S.J., met A. Beckers, met mgr. Lafôret, rector van de Leuvense universiteit (1865-1872), met R.P. Piccirillo, enz. (zie A. Simon : L'hypothèse Libérale en Belgique. Documents inédits 1839-1907).

Dat er onenigheid was in de katholieke rangen, blijkt uit het feit, dat prof. Périn zijn ontslag kreeg als hoogleraar aan de Leuvense universiteit. Simon schrijft : "En frappant durement Périn, mgr. Dechamps et Léon XIII savaient très bien qu'ils désorganisaient les troupes ultramontanes". Er bleek ook onenigheid tussen bisschop Delebecque en J. de Hemptinne. De bisschop schreef hem : "oui, je désire et plus que jamais que le "Bien Public" continue à observer le traité de paix". Er was ook onenigheid tussen prof. Périn en J. de Hemptinne. Op 12.11.1875 schreef Périn aan graaf Villermont : "Un des meilleurs moyens de dissiper les doutes, c'est d'admettre le plus tôt possible dans la confrérie M.M. Lammens, Casier et Verspeyen, ce qui implique l'éloignement de M. de Hemptinne". Wat later schrijft Périn aan graaf Villermont : "Quant à M. de Hemptinne, évitons-le, malgré les démarches qu'il fait pour se rapprocher de nous, cet homme compromet tout". Dit alles is ontleend aan het werk van A. Simon.

In oktober 1873 werd J. de Hemptinne door paus Pius IX tot Romeins graaf benoemd. Bij zijn terugkeer naar België was J. de Hemptinne zeer ontevreden over de katholieke regering Theux - Malou (1871-1878). De ultramontanen waren zeer ontevreden over de gematigde politiek van deze regering. J. de Hemptinne was van oordeel, dat het beter was niet te stemmen voor de kandidaten op de katholieke lijsten. Op 9 juni 1874 zouden verkiezingen plaats hebben voor het parlement. De meeste Belgische bisschoppen waren het niet eens met dit standpunt. Ook de hoofdredacteur van "Le Bien Public" G. Verspeyen was het oneens met het standpunt van J. de Hemptinne. Ook op een vergadering van de Croisés in april 1874 was men het oneens met J. de Hemptinne en kwam er een breuk. Terloops moet hier gezegd worden dat de uitslag van de verkiezingen in ons land afhing van de uitslag te Gent. Op 11 juni 1874 schreef "Le Bien Public" : "L'élection de Gand a eu dans le pays entier un immense retentissement. C'est à l'arrondissement de Gand que la Belgique doit en effet d'avoir échappé au péril d'une restauration doctrinaire et de ne pas tomber sous la domination abhorrée des lieutenants de Bismarck". Een verplaatsing van ongeveer 80 stemmen van de katholieken naar de liberalen in het Gents arrondissement zou de uitslag voor gans België hebben doen omkeren.

J. de Hemptinne was het dus oneens met de meerderheid der katholieken. In 1875 greep dan de stichtingsvergadering plaats van de "Confrérie de St.-Michel" onder leiding van Ch. Périn (1815-1905), hoogleraar te Leuven. De statuten van de Confrérie werden in 1875 door de bisschoppen goedgekeurd. In oktober 1875 vroeg paus Pius IX in een toespraak voor Belgische

bedevaarders dat men zou ijveren voor een verandering van de huwelijks-wetgeving en dat de verplichting werd opgeheven waarbij het burgerlijk huwelijk aan het kerkelijk huwelijk moest voorafgaan. Een grondwetswij-ziging in katholieke zin was echter niet haalbaar. Alzo kwam een definitieve breuk tussen J. de Hemptinne en "Le Bien Public"; op deze breuk hebben we reeds gewezen.

M. STEELS
('t vervolgt)

ONZE GENTSE KEUKENRUBRIEK (Vervolg)

Koffiepudding : Terwijl men driekwart liter melk aan het koken heeft gebracht, werpt men er twee soeplepels gemalen koffie in en laat zulks, gedekt, een kwartier trekken. Men giet nu het mengsel door een zeef of een zuiver doekje en brengt nu het geheel terug in de kook met honderd gram suiker en voegt er een pakje vanieljebloem bij. Men laat doorkoken, giet dan in glazen kommetjes om dan koud op te dienen met dessertkoekjes.

Ananaspudding : Men kookt een liter melk met 100 gram suiker en voegt er tachtig gram maïzena in lauwe melk gebroken bij. Vervolgens worden er

één voor één de dooiers van vier eiers bijgevoegd evenals het sap van een citroen. Van zodra de pudding half afgekoeld is doet men er het sap van een doos ananas en het geklopte eiwit van de vier eiers bij, oplet-tend dat de crème niet te dun wordt. Einde-lijk worden de ananasschijven er aan toegevoegd tot finale garnering van de glazen kom.

Macaronipudding : Men laat honderd gram macaroni halfzacht koken in water met een snuifje zout. Men laat het water uitlekken, voegt er een liter melk bij en het geheel kan nu doorkoken tot de macaroni volledig